

tek tamo amo od nužde obrađena polja sterahu se od Lonje do Zemuna. No ni mirna vremena ne moguše u prvi kraj mnogo pomoći, a najveću štetu činile su česte poplave, naročito u Posavini i oko Vuke. Tek osnutkom slavonskih županija krenulo je gospodarstvo na bolje, pa se počelo trgovati žitom, koje se izvozilo, ponajviše po rijekama (u dereglijama), ča u Italiju preko Siska i Karlovca, i u Njemačku Dunavom. Znatat prihod imali su slavonski vlastelini od krzna mnogobrojne divljači, a Osijek bijaše za to glavno tržište. Nadalje su i guste šume i prašume davale izobilje građevnoga drva, koje se nadaleko izvozilo. Obrt bijaše — uz domaći seljački — sav usredotočen po gradovima u Hrvatskoj i Slavoniji, a bavili su se njime ponajviše doseljeni Nijemci, naročito u Slavoniji. Oko 1761. započelo se gojiti i svilarstvo, ali je ono bilo ograničeno najviše na neke velikaške spahiluke.

Školstvo. Sve do Marije Terezije bilo je školstvo veoma slabo, a jedino neki samostani i biskupska sjemeništa vodili su brigu oko naobrazbe mladeži, u prvom redu svećeničkoga podmlatka. Prvi viši zavod, gimnaziju, osnovali su za sebe Pavlini u Lepoglavi (oko 1503.), koju su 1583. otvorili i svjetovnjacima. Dcnije imali su Pavlini u Lepoglavi svoju filozofiju (1656), a doskora i teologiju (1683), pače oni su podjeljivali čast doktora (tako 1674. prvi doktor filozofije, a 1715. teologije). Teologiju učili su kod njih samo njihovi pitomci, dok su filozofiju polazili i sinovi susjednih zagorskih plemića. Za hrvatsku su nastavu zaslužni i Isusovci, koji su u maju 1607. otvorili u Zagrebu tik do crkve sv. Katarine i u susjednom samostanu Dominikanaca javnu gimnaziju za svjetovnjake, koja je već 1609. brojila 260 učenika, a 1614. njih 330. Kao nastavak gimnazije (sa šest razreda) otvorena je kasnije (1662) filozofija s tri tečaja (logika, fizika i metafizika), svaki sa jednim profesorom. Tako se od gimnazije razvila akademija znanosti, kojoj je kralj Leopold I. podijelio (23. sept. 1669.) privilegije bečkoga sveučilišta, a to je onda prihvatio i hrvatski sabor (3. nov. 1671.). Leopold podijeli ovoj akademiji ovlast, da njezin rektor i profesori mogu one, koji će položiti stroge ispite, promovirati na doktore. Ali iz nama još danas nepoznatih razloga ovaj privilegij kraljev nije nikad stupio na snagu. Podjedno je vremenom podignut i teološki fakultet u toj akademiji, a počelo se predavati najprije kanonsko pravo (1727), a onda u tri tečaja čitava teologija (1746). Po raspustu reda (1773) dospješe gimnazija i akademija u državne ruke, a onda bi teološki fakultet sjedinjen s biskup-